SKO

PKO Bank Polski

KOMPLET SCENARIUSZY LEKCJI O FINANSACH DLA NAUCZYCIELA

Lekcja 5, klasy I-III
Mądre pomaganie

Materiał został objęty patronatem honorowym Ministra Edukacji Narodowej

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

PKO Bank Polski

Lekcja 5
Klasy I-III

MĄDRE POMAGANIE

MĄDRE POMAGANIE, CZYLI O GOSPODAROWANIU WŁASNYMI ZASOBAMI

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE

Każdy z nas dysponuje określonymi zasobami. Każdego dnia wykorzystujemy te zasoby na różny sposób – dobrze byłoby je używać jak najlepiej. Zazwyczaj zastanawiamy się, na co wydać pieniądze. Ale nasze zasoby to nie tylko banknoty i monety – to też czas, który możemy oddać komuś do dyspozycji, umiejętności, wiedza, doświadczenie, różne zdolności, cechy, które posiadamy. Te zasoby są bardzo cenne – możemy je wykorzystać w życiu sensownie lub zmarnować. W rozsądnym gospodarowaniu środkami finansowymi pomoże nam planowanie wydatków i dochodów, czyli układanie budżetu. Wolny czas, którym dysponujemy, możemy spędzić na kanapie przed telewizorem czy przed komputerem albo rozwijając swoje zainteresowania i pomagając innym. Warto dostrzegać wokół siebie innych ludzi, z którymi możemy podzielić się tym, co mamy najcenniejszego. Ludzi, którzy dobrowolnie i bez wynagrodzenia niosą pomoc, angażują się w pracę na rzecz osób i instytucji działających w różnych obszarach życia społecznego, można spotkać między innymi w domach dziecka, hospicjach, domach pomocy społecznej, muzeach i schroniskach dla zwierząt – nazywamy ich wolontariuszami. Ideą wolontariatu jest dobrowolne świadczenie pracy na rzecz otoczenia bez wynagrodzenia. Działalność wolontariusza powinna wykraczać poza więzi rodzinno-koleżeńskie i mieć charakter ciągły. Wolontariat to nie tylko korzyści dla potrzebujących, ale też korzyści dla samego wolontariusza, np. rozwój zainteresowań, wzmacnianie poczucia własnej wartości, zdobywanie nowych, cennych doświadczeń, nawiązywanie nowych kontaktów.

OPIS LEKCJI

W trakcie lekcji uczniowie utrwalają pojęcie budżetu, wydatków i dochodów oraz wskazują na konieczność zachowania równowagi budżetowej. Uświadamiają sobie, że nie wszystko można kupić za pieniądze, a bycia bogatym nie można sprowadzić tylko do wartości materialnych. Zastanawiają się, dlaczego warto pomagać innym, wskazują sposoby wsparcia potrzebujących – finansowe (np. zbiórki pieniężne, kiermasze, zakup żywności), niefinansowe (np. zbieranie nakrętek, klikanie w strony instytucji charytatywnych) oraz pracę na rzecz innych. Wskazują korzyści z bycia wolontariuszem. Uczniowie uświadamiają sobie, że oni również mogą być wolontariuszami, podejmują próbę zaplanowania akcji charytatywnej w środowisku lokalnym na rzecz potrzebujących.

CELE LEKCJI

Uczeń powinien:
- wyjaśnić pojęcie „budżet",
- odróżniać dochody od wydatków,
- uświadomić sobie, że nie wszystko można kupić za pieniądze,
- rozumieć, dlaczego warto włączać się w akcje na rzecz pomocy potrzebującym,
- rozumieć ideę wolontariatu,
- wskazywać cechy, które powinien posiadać wolontariusz,
- określać własne zasoby, którymi można się podzielić z potrzebującymi.

POJĘCIA KLUCZOWE

- wydatki,
- dochody,
- budżet,
- wolontariat,
- wolontariusz,
- akcje charytatywne.

TREŚCI PROGRAMOWE

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych – I etap edukacyjny:
klasy I-III – Edukacja wczesnoszkolna.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

Edukacja polonistyczna. Uczeń:
- korzysta z informacji,
- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji,
- analizuje i interpretuje teksty kultury,
- w tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów.

Edukacja społeczna. Uczeń:
- odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwy i prawdomówny, nie krzywdzi innych, pomaga słabszym i potrzebującym,
- zna podstawowe relacje między najbliższymi; podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia; identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami; ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę; rozumie, co to jest sytuacja ekonomiczna rodziny, i wie, że trzeba do niej dostosować swe oczekiwania.

Etyka. Uczeń:
- stara się nieść pomoc potrzebującym,
- wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomaga im.

METODY:

- praca z tekstem,
- rozsypanka wyrazowa,
- praca w grupach,
- burza mózgów,
- rozmowa.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

Nr 1 – legenda o Złotej Kaczce,
Nr 2 – tabela „Dochody i wydatki krawczyka",
Nr 3 – rozsypanka wyrazowa,
Nr 4 – zadanie „Zaszyfrowane hasło",
Nr 5 – zadanie „Jakie cechy powinien posiadać wolontariusz?",
arkusze papieru, klej, flamastry.

CZAS:

2 godziny lekcyjne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Poproś uczniów o wysłuchanie warszawskiej legendy o Złotej Kaczce **(materiał pomocniczy nr 1)**. Wyjaśnij, że w trakcie czytania zadaniem uczniów będzie wypisanie lub narysowanie w tabeli **(materiał pomocniczy nr 2)** wszystkich wydatków bohatera legendy.

2. Po przeczytaniu lub opowiedzeniu legendy zapytaj:
   - Kto jest bohaterem historii?
   - Jaki zawód wykonywał Lutek?
   - Jak nazywały się pieniądze, którymi posługiwał się krawczyk?
   - Ile pieniędzy dostał Lutek od Złotej Kaczki? Jaki był jego dochód?
   - Jak rozdysponował pieniądze, które otrzymał od Złotej Kaczki? Jakie poniósł wydatki?

   Poproś ochotników o przedstawienie zapisów w tabeli. Sprawdź poprawność wykonania ćwiczenia.

3. Odwołując się do historii krawczyka, przypomnij pojęcie dochodów, wydatków oraz budżetu. Wyjaśnij, że kiedy wydajemy więcej pieniędzy, niż otrzymujemy, mamy do czynienia z deficytem, a kiedy mniej – z nadwyżką. Poproś uczniów o porównanie sumy wydatków i dochodów Lutka. Wspólnie zastanówcie się, kiedy występuje nadwyżka lub deficyt. Zwróć uwagę, że budżet powinien być zrównoważony – wydatki powinny być równe dochodom lub od nich niższe (równowaga budżetowa). Podkreśl, że również rodziny i poszczególne osoby, chcąc mądrze gospodarować swoimi pieniędzmi, powinny planować budżet, czyli swoje dochody i wydatki w określonym czasie, na przykład w okresie jednego tygodnia, miesiąca, roku.

4. Porozmawiaj z uczniami o tym, jak oceniają postępowanie krawczyka. Czy zrobił dobrze, dzieląc się pieniędzmi? Czy można powiedzieć, że krawczyk był bogaty? Czy bogactwo oznacza tylko posiadanie pieniędzy i rzeczy? Poproś ochotników o wypowiedzi wraz z uzasadnieniem. Podsumowując wypowiedzi, zwróć uwagę na słowa kończące legendę: „Pieniądze nie mają żadnej wartości, jeżeli nie ma się nimi z kim podzielić. W ten sposób nigdy nie byłbym szczęśliwy".

5. Odwołując się do doświadczeń i wiedzy uczniów, porozmawiaj o tym, czy oni kiedykolwiek włączali się w akcje na rzecz pomocy innym – ludziom, zwierzętom czy środowisku. Zapytaj, dlaczego to robili. Czy odnieśli z tego jakieś korzyści? Podsumowując, porozmawiaj o tym, jak można pomagać innym. Dlaczego warto pomagać innym? Zwróć uwagę na te wypowiedzi, w których pojawiało się: poczucie satysfakcji, bezinteresowność, chęć pomocy, chęć dzielenia się z innymi oraz większe szanse osiągnięcia celu przy działaniu wspólnym niż w pojedynkę.

6. Odwołując się do wypowiedzi uczniów, podkreśl, że istnieje wiele sposobów pomagania potrzebującym. Można pomagać m.in. przez datki finansowe, dzieląc się swoim kieszonkowym, kupując konkretne produkty żywnościowe, odzież, zabawki, wysyłając SMS, ale też można wspierać potrzebujących bez wydawania pieniędzy, np. klikając na stronach organizacji charytatywnych (za każde kliknięcie płacą sponsorzy); grając w charytatywne gry językowe; używając charytatywnej wyszukiwarki internetowej; przekazując niepotrzebne rzeczy organizacjom pozarządowym wspierającym osoby potrzebujące; głosując na forum dyskusyjnym, które schronisko ma wygrać darmową karmę sponsorowaną przez internetowy sklep zoologiczny, itp. Podkreśl, że pomagać można również, działając na rzecz innych, wykorzystując posiadane umiejętności, wiedzę, doświadczenie, zdolności, wolny czas, czyli własne zasoby. Wtedy nie tylko pomaga się innym, ale również samemu zyskuje się ogromną satysfakcję i radość. Warto także pamiętać o tym, że przy rozliczeniach podatkowych każdego roku podatnicy mogą przekazać 1% płaconych podatków na rzecz

wybranej organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego. Zaproponuj uczniom, aby zachęcili np. rodziców do korzystania z tej metody wsparcia, która osoby płacące podatki nic nie kosztuje – ten 1% zmniejsza po prostu kwotę podatku, którą przekazujemy na rzecz państwa. Przekazując 1% podatku na konkretną inicjatywę lub organizację prowadzącą działalność pożytku publicznego, wiemy, że pieniądze te zostaną przeznaczone na konkretny, ważny społecznie cel.

7. Rozdaj uczniom pocięte karteczki z wyrazami **(materiał pomocniczy nr 3)** i poleć, aby pracując w parach, ułożyli z nich zdanie. Po wykonaniu zadania poproś ochotnika o odczytanie ułożonego zdania („Bezpłatna, dobrowolna praca dla dobra innych to wolontariat").

8. Zwróć uwagę, że nie każda praca i pomoc innym jest wolontariatem, np. pomoc mamie w zmywaniu naczyń czy pomoc młodszej siostrze w odrabianiu lekcji, choć są pracami bezinteresownymi, to nie są wolontariatem. Ale regularną pomoc w odrabianiu lekcji dzieciom w szkolnej świetlicy lub systematyczną pomoc starszej sąsiadce w robieniu zakupów możemy uznać za wolontariat.

9. Poproś uczniów, aby ponownie pracując w parach, odczytali zaszyfrowane hasło – nazwę osoby, która dobrowolnie i bezpłatnie pomaga innym **(materiał pomocniczy nr 4)**. Wyjaśnij, że każdej literze alfabetu odpowiada liczba zapisana w kluczu do szyfru.

10. Po rozszyfrowaniu hasła wyjaśnij, że każdy może zostać wolontariuszem. Są różne dziedziny działalności wolontariuszy. Każdy, kto chce, powinien odszukać odpowiednie dla siebie działanie. Istnieje bardzo dużo miejsc, w których pomoc wolontariuszy jest potrzebna. Najbardziej popularne są różnego rodzaju fundacje i stowarzyszenia kierujące działania w stronę określonych odbiorców – dzieci, młodzieży, osób starszych, osób chorych, wykluczonych czy też zwierząt.

11. Wspólnie z uczniami przypomnij różne akcje, zbiórki wspierające potrzebujących i pomagające im, które na pewno są lub były organizowane w szkole, np. zbiórki pieniężne, zbiórki karmy dla zwierząt, zbiórki plastikowych nakrętek na sprzęt rehabilitacyjny, kiermasze świąteczne, loterie, akcje sprzątania świata itp. Jeśli w szkole jest klub wolontariusza, zachęć uczniów do zainteresowania się jego działaniami. Podkreśl, że nawet młodsi uczniowie mogą być wolontariuszami i działać w ramach szkolnego klubu wolontariusza. 5 grudnia jest obchodzony Międzynarodowy Dzień Wolontariusza.

12. Poproś uczniów o utworzenie 4-osobowych zespołów, rozdaj duże arkusze papieru, flamastry, pocięte karteczki z przymiotnikami określającymi cechy charakteru **(materiał pomocniczy nr 5)**. Wyjaśnij, że zadaniem uczniów będzie wskazanie cech, które powinien posiadać wolontariusz. Poproś o narysowanie na dużym arkuszu papieru sylwetki jednej osoby z grupy, a następnie wybranie karteczek z tymi cechami, którymi powinien charakteryzować się wolontariusz. Wybrane karteczki uczniowie powinni nakleić na arkusz papieru. Mogą również uzupełnić zapis o własne pomysły.

13. Podsumowując zajęcia, poproś uczniów, aby poszukali w swoim najbliższym środowisku osób, którym mogliby pomóc (sąsiadów, starszych osób, kolegów lub koleżanek). Zachęć do zaplanowania konkretnych działań czy akcji na rzecz potrzebujących.

14. Uczniowie mogą również wykonać plakat zachęcający do zostania wolontariuszem i pokazujący korzyści wolontariatu, zarówno dla osób potrzebujących, jak i dla zaangażowanych w wolontariat. Wybór techniki wykonania plakatu zostaw uczniom. Z wykonanych plakatów możecie zrobić wystawę dla społeczności szkolnej.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Materiał pomocniczy nr 1

Legenda „Złota Kaczka".

„Był sobie krawczyk warszawski. Nazywał się Lutek. Dobre było chłopczysko, wesołe, pracowite, ale biedne jak ta mysz kościelna. Pracował on u majstra na Starym Mieście. Marzył o sławie i bogactwie, jednak to, co udało mu się zarobić u majstra, i tak z trudem wystarczało na własne utrzymanie. Przesiadywał więc w gospodzie, słuchając pieśni o walecznych wojownikach, opowiastek o heroicznych czynach i opisów dalekich krain.
Pewnego wieczoru usłyszał Lutek, jak jeden stary krawiec opowiadał, że na Ordynackiej w podziemiach zamku jest królewna zaklęta w złotą kaczkę. Kto do niej trafi, kto ją zobaczy w noc świętojańską, skarby ogromne zdobędzie. Podobno było wielu śmiałków, którzy próbowali ją odnaleźć, ale wszyscy gubili się w podziemiach i nikt nie wracał już na powierzchnię.
Zapamiętał sobie to Lutek i w noc świętojańską poszedł na Ordynacką.
Wdrapał się po wystających cegłach do okna, wlazł do wnętrza. Ciemno! Zapalił świeczkę – idzie. Korytarz długi, wąski, kręty, prowadzi niżej i niżej. Wszedł krawczyk do wielkiej piwnicy z jeziorkiem pośrodku.
Przy słabym światełku świeczki zobaczył Lutek jeziorko – a na nim – złota kaczka pływa, piórkami szeleści.
– Taś, taś! Kaczuchno! – zawołał Lutek
I nagle – kaczka przemieniła się w cudną królewnę.
– Czego chcesz ode mnie, chłopczyku? – pyta królewna.
– Jaśnie wielmożna królewno – odpowiada Lutek – nic od ciebie nie chcę, zrobię to, co ty chcesz.
– Dobrze, powiem ci! Uzyskasz skarby, jakich nikt na świecie nie ma i mieć nie będzie, panem będziesz, bogaczem, jeśli spełnisz, to, co ci powiem – rzekła królewna.
– Słucham, jaśnie wielmożna – zawołał Lutek.
– Oto masz sakiewkę, w niej sto dukatów; przez dzień jutrzejszy musisz je wydać, ale tylko na potrzeby własne, dla siebie samego; nic ci z tego złota dać nikomu nic wolno, ani grosza! Pamiętaj – powiedziała królewna.
– Cha! Cha! Cha! – zaśmiał się Lutek. – I cóż to trudnego? Będę jadł, będę pił, będę się bawił! Wydam sto dukatów szybko – a co potem?
– A potem skarby niezmierne otworem stać ci będą, kopalnie złota prawdziwe, bogactwa niezmierzone; ale pamiętaj: ani grosza nikomu! – ostrzegła jeszcze raz królewna.
– Zgoda, królewno! Daj sakiewkę! – krzyknął wesoło krawczyk.
Królewna sakiewkę Lutkowi wręczyła, zaśmiała się jakoś dziwnie – i znikła.
Strach przejął krawczyka. Ledwo się do okna doczołgał, wyszedł na ulicę i pobiegł na Stare Miasto.
Następnego dnia od samego rana Lutek wyszedł do miasta. „Co tu robić najpierw – myśli sobie – chyba się odzieję jak panicz".
Poszedł do sklepów z odzieżą, kupił sobie kapelusz za dukata, ubranie za cztery dukaty i palto za pięć. Szyk! Prawdziwy hrabia!
Idzie, pogwizduje, laseczką macha, bo i laseczkę za dukata sobie sprawił, nie wie, co robić dalej.
Nie taka to łatwa sprawa wydać sto dukatów! Dla siebie samego!
A że to była już jakaś dziesiąta godzina, jeść mu się zachciało.
Wstąpił do gospody. Każe sobie dać kiełbasy, kiszki, bułek.
Je, je, aż mu się uszy trzęsą. Najadł się tak, że mu chyba na trzy dni wystarczy.
– Co się należy?
– Dwa dukaty.
– Dwa dukaty? Nie więcej?
– Dwa dukaty, paniczu, i przydałoby się z dziesięć groszy napiwku.

Wydajże tu sto dukatów, bądź mądry!
Na wycieczkę za miasto pojadę – myśli Lutek. Pojechał końmi do Wilanowa. Bryczkę wynajął za pięć dukatów, koni czwórka, pocztylion gra na trąbce. Dobra zabawa.
Przyjechał. Dał dukata dozorcy przy parku. Chodzi po ogrodzie. Napatrzył się, południe już minęło. Pora powracać! I znów jest w Warszawie. Co robić? Gdzie wydać pieniądze?
Spojrzał. Afisz na rogu: Teatr Narodowy. Nie ma co! Chodźmy do teatru.
W teatrze zabawił się setnie. Nie był w nim nigdy. Bo i skądże? Rzecz droga: miejsce dwa dukaty.
Wyśmiał się, ucieszył, wychodzi.
Późna już pora. Dzień się kończył, a w jego sakiewce nadal pozostała jeszcze garść dukatów. Wtedy to spotkał żebraka, ubranego w strzępy dawnego munduru wojskowego. Krawczykowi żal zrobiło się nieszczęśnika, więc wyjął garść monet i wręczył je biedakowi.
W tym momencie rozbłysnęło jasne światło, w którym pojawiła się księżniczka zaklęta wcześniej w złotą kaczkę. „Ponieważ nie spełniłeś moich warunków, na zawsze pozostaniesz biedny!" – zakrzyknęła i rozpłynęła się w powietrzu.
Powrócił Lutek do domu rad i wesół. Ocknął się rankiem bez grosza w kieszeni. Wydał na siebie z dziesięć dukatów, a resztę oddał starcowi, ale też od tego czasu wiodło mu się jak nigdy.
Krawczyk wzruszył ramionami i powiedział sam do siebie: „Pieniądze nie mają żadnej wartości, jeżeli nie ma się nimi z kim podzielić. W ten sposób nigdy nie byłbym szczęśliwy". Od tego czasu wiodło mu się jak nigdy.
O złotej kaczce słuch zaginął i tylko fontanna przed Pałacem Ostrogskich jest znakiem dawnej historii".

Na podstawie: A. Oppman, ***Legendy warszawskie. Złota Kaczka***, Poznań, Warszawa 1925. Opowiadanie ogólnodostępne, domena publiczna, WolneLektury.pl. Dostęp: 7.02.2016.

Materiał pomocniczy nr 2

Tabela „Dochody i wydatki krawczyka".

Na podstawie legendy napisz lub narysuj, co krawczyk zrobił z pieniędzmi. Zapisz, ile kosztowała każda z przyjemności, którą sobie sprawił. Oblicz, jaka była suma wydatków krawczyka. Zastanów się razem z innymi uczniami, czy łatwo i przyjemnie jest wydawać pieniądze tylko na własne potrzeby. Jak, mając dużo pieniędzy, można pomagać innym ludziom?

Dochody krawczyka (ile pieniędzy otrzymał od Złotej Kaczki)	Na co krawczyk wydał pieniądze	Ile to kosztowało? (w przybliżeniu)
Suma dochodów:		Suma wydatków:

Propozycja rozwiązania:

Dochody krawczyka (ile pieniędzy otrzymał od Złotej Kaczki)	Na co krawczyk wydał pieniądze	Ile to kosztowało? (w przybliżeniu)
100 dukatów	Kapelusz, ubranie, palto	10 dukatów
	Laseczka	1 dukat
	Jedzenie	2 dukaty i 10 groszy
	Wycieczka do Wilanowa	6 dukatów
	Teatr Narodowy	2 dukaty
	Wsparcie żołnierza-żebraka	Garść dukatów
Suma dochodów: 100 dukatów		Suma wydatków: 21 dukatów na siebie i garść dla żebraka

Materiał pomocniczy nr 3

Rozsypanka wyrazowa.

Uporządkuj wyrazy w odpowiedniej kolejności, a dowiesz się, jak nazywa się praca na rzecz innych.

Bezpłatna,		innych	
	to		dobra
praca		dla	
dobrowolna			wolontariat

Materiał pomocniczy nr 4

Zadanie „Zaszyfrowane hasło".

Twoim zadaniem jest odczytanie zaszyfrowanego hasła. Każdej literze alfabetu odpowiada liczba zapisana w kluczu do szyfru. Wpisz do kratek litery, a dowiesz się, jak nazywa się osoba, która dobrowolnie i bezpłatnie pomaga innym.

Klucz do szyfru

A	15 + 7	H	20 + 20	N	10 - 6	W	2 + 3
B	50 - 0	I	12 + 12	O	8 - 7	Y	8 + 8
C	8 + 10	J	30 + 60	P	10 - 10	Z	16 + 12
D	7 + 7	K	20 - 10	R	5 + 2	Ź	30 + 16
E	0 + 6	L	50 - 25	S	10 + 3	Ż	14 - 9
F	15 + 2	Ł	8 + 25	T	1 + 2		
G	18 - 6	M	10 + 10	U	13 + 13		

Hasło:

5	1	25	1	4	3	22	7	24	26	13	28

Hasło: wolontariusz

Materiał pomocniczy nr 5

Zadanie „Jakie cechy powinien posiadać wolontariusz?”.

Na dużym arkuszu papieru odrysuj sylwetkę wybranego z grupy kolegi/koleżanki. Następnie z podanych na kartkach przymiotników wybierz te cechy, które powinien posiadać wolontariusz. Naklej je na sylwetkę odrysowaną na arkuszu papieru. Możesz dopisać własne propozycje.

odpowiedzialny	aktywny	godny zaufania
chętny do pomocy	pracowity	spóźnialski
miły	smutny	leniwy
punktualny	uprzejmy	troskliwy
obowiązkowy	wesoły	bezinteresowny
spóźnialski	wrażliwy	odważny
niesłowny	strachliwy	energiczny
uczciwy	cierpliwy	samolubny
zapominalski	rozrzutny	roztargniony
nieśmiały	podejrzliwy	wytrwały